

7. Ткаченко О. І. Дискурс тимчасового захисту в країнах ЄС: виклики комунікації. *Міжнародні відносини. Серія : Політичні науки*. 2025. № 1. URL: <http://journals.iir.kiev.ua> (дата звернення: 12.11.2025).

8. Lavrynenko H., Prymush M. The Formation of a New World Order System and Security Architecture. *Evropský politický a právní diskurz*. 2025. Vol. 12, Iss. 3. P. 16–27. DOI: <https://doi.org/10.46340/eppd.2025.12.3.2>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-74>

THE ROLE OF ENGLISH-LANGUAGE SOCIO-POLITICAL TEXTS IN THE FORMATION OF A TRANSLATOR'S INTERCULTURAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE

РОЛЬ АНГЛОМОВНИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ У ФОРМУВАННІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧА

Liakh T. O.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Applied Linguistics,
State Higher Educational Institution
“Uzhhorod National University”
Uzhhorod, Ukraine*

Лях Т. О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної
лінгвістики,
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»
м. Ужгород, Україна*

Професійна діяльність перекладача-лінгвіста передбачає опанування інформаційно-аналітичної діяльності, обробку та використання інформації, комунікування з іноземцями, переклад офіційних документів, мовний супровід міжнародних заходів. З цією метою важливо сформувати міжкультурну іншомовну компетенцію у студентів, котрі фахово вивчають англійську мову.

За словами Л. Рись, «володіння соціолінгвістичною/соціокультурною компетенцією передбачає і знання прецедентних феноменів (прецедентних текстів, особистостей, виразів народної мудрості), уміння вивести інформацію із таких одиниць мови, як топоніми, антропоніми, назви політичних реалій» [3, с. 298]. Відтак, актуальним є вивчення іноземної мови у суспільно-політичному дискурсі. Питання формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції у студентів обговорювалося дослідниками (Ф. Бацевич, О. Овчарук, Н. Кобзар,

С. Ніколаєва, Л. Рись, Т. Шиян та ін.). Проте розробка і апробація методики названої компетенції, орієнтованої на суспільно-політичну сферу, потребує більш ґрунтовного дослідження.

Метою пропонованої розвідки є вивчення та впровадження в навчальний процес методики формування міжкультурної іншомовної компетентності студентів, котрі опановують фах перекладача, зокрема, через роботу із сучасними суспільно-політичними автентичними текстами. Джерельну базу дослідження становлять сучасні англомовні тексти на суспільно-політичну тематику, зокрема публікації англомовних онлайн-ЗМІ, виступи політичних діячів, офіційні документи тощо. У роботі були використані метод суцільної вибірки, описовий метод, методи зіставлення та лінгвістичної інтерпретації текстового матеріалу.

Актуальні події у світі, зокрема війна в Україні, залучення до військових дій інших держав, а також відгуки та підтримка європейської спільноти здійснюють безпосередній вплив на формування сучасного суспільно-політичного наративу. Його репрезентує сукупність текстів, зокрема виступи та промови різних діячів, обговорення та прийняття законопроектів, важливі політичні, економічні, культурні події та проблеми сучасного суспільства та їх висвітлення у сучасних англомовних онлайн-ЗМІ (*The New York Times*, *The Wall Street Journal*, *The Washington Post*, *BBC News*, *The Times*), які безсумнівно відображають ту лексику, яка формує мовну картину світу, відтворює історичний досвід, культуру певної нації, а відтак – слугують базою для формування соціолінгвістичної компетенції студентів.

Т. Шиян справедливо розглядає соціолінгвістичну компетенцію «як розуміння доречності використання мовного коду і вміння його застосовувати у різних контекстах» [7, с. 199]. Лінгвокультурний аспект перекладу передбачає аналіз культурно маркованої лексики та культурних реалій, контексту тощо. Важливо також здійснити відбір оптимальних перекладацьких стратегій, вивчити соціокультурний контекст.

Варто звернути увагу студентів на найбільш поширені типи «лакун», які виділяють при перекладі суспільно-політичних новин: «міжкультурні лакуни – <...> невідповідність звичаїв, ритуалів, які перекладаються та дотримуються в кожній культурі по-різному, наприклад, традиції святкування Нового року чи Різдва»; «міжмовні лакуни – фрагменти мови, які не існують в іншій мові, але цим фрагментам можна знайти відповідний переклад чи пояснення іншою мовою. Наприклад: *parliament member* – депутат». Запропоновано використовувати для перекладу транслітерацію, калькування, описовий підхід, узагальнення, конкретизацію [2, с. 197].

Переклад суспільно-політичних реалій сформує у студентів соціокультурний вимір мовної картини світу і навички міжкультурної комунікації. У перекладознавстві реаліями називають «не тільки самі факти, явища і предмети, але і їх назви», вони «відносяться до категорії безеквівалентної лексики» [5, с. 55]. Як стверджують дослідники, реалії викликають чи не найбільші труднощі при перекладі, адже «для їх перекладу майже не існує відповідників, які б мали ті ж самі конотації емоційного, смислового та стилістичного характеру, що і в тексті оригіналу» [6, с. 110].

Так, англомовні реалії з економічно-політичної чи геополітичної сфери можуть бути перекладені на українську мову за допомогою калькування, описового перекладу, генералізації тощо: *public budgets* – державні бюджети; *global debt investors* – міжнародні інвестори державного боргу; *fiscal discipline* – бюджетна дисципліна; *fuel rationing* – нормування (обмеження) пального; *the strait* – протока; *military spending* – військові витрати; *overnment provided support* – державні програми підтримки [9].

Важливими маркерами суспільно-політичних процесів у текстах є неологізми. Наприклад, слово *drachmail*, що було утворене редактором відділу економіки «4 каналу» у Великій Британії Фейсалом Ісламом за допомогою сполучення двох слів *drachma* (валюта Греції до євро) та *blackmail* (шантажувати) й означає погрозу Греції вийти з ЄС [1, с. 77].

Сприйняття та засвоєння соціокультурного компонента при перекладі автентичних текстів відбувається через розуміння концептів. З точки зору лінгвокультурології концепт визнається базовою одиницею етнокультури, аналізу політичного дискурсу тощо. Через переклад концептів та етноконцептів здійснюється своєрідна комунікація між культурами. З цією метою найчастіше використовують перекладацьку трансформацію – перетворення, модифікацію форми, або змісту і форми, зокрема, з метою збереження відповідності комунікативного впливу на адресатів оригіналу й перекладного тексту [4, с. 378]. Одним із найпоширеніших політичних концептів у промовах президентів США є концепт *freedom*. Цей концепт підкреслює демократичні цінності, права людини та національну ідентичність США. Таке семантичне наповнення він отримав в Інавгураційній промові 1961 р. президента Дж.Ф. Кенеді: «Let every nation know, whether it wishes us well or ill, that we shall pay any price, bear any burden, meet any hardship, support any friend, oppose any foe to assure the survival and the success of liberty.» [10]. Концепт відображає ключові цінності американської політичної культури: права людини, демократію, незалежність, легітимізацію політичної влади, формування

національної ідентичності. Відтоді концепт *freedom* став одним із базових у політичній риторичі США.

Переклад абрєвіатур також сприяє формуванню соціокультурної комунікативної компетентності. Наприклад, *FEMA – The Federal Emergency Management Agency* – Федеральне агентство з управління надзвичайними ситуаціями (США) [8] є абрєвіатурою-реалією, яка позначає конкретну державну установу. У перекладі доречно застосувати комбінований спосіб: транслітерація абрєвіатури та описовий переклад повної назви. У міжнародному політичному та медійному дискурсі *FEMA* широко відома, тому її часто передають літерами з латини, додаючи переклад назви для пояснення. У наведеному тексті використання цієї абрєвіатури виконує інформаційну (позначає конкретний орган влади) та культурно-інституційну функції, позаяк відображає особливості системи державного управління США.

Отже, робота студентів із сучасними англомовними суспільно-політичними текстами сприяє формуванню міжкультурної іншомовної компетентності майбутніх перекладачів, для котрих ефективна комунікація стає важливим чинником успішної діяльності на міжнародній арені. Крім цього, перекладознавчий дискурс передбачає дослідження типологічних рис української та англійської мов, аналіз та інтерпретацію лексики та граматичних явищ, що робить пропонуване дослідження актуальним та перспективним.

Література:

1. Дольник І. М., Пилипчук М. Л. Функціонування суспільно-політичних неологізмів в англомовному медіадискурсі. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 7. Т. 1. Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 74–78.
2. Жданюк І. Проблеми перекладу «культурологічних лакун» в суспільно-політичних новинах. *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку* : тези III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Переяслав, 16 березня 2020 р.) / гол. ред. К. І. Мізін; Переяслав: ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2020. С. 196–198.
3. Рись Л. Ф. Формування іншомовної комунікативної компетенції. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2014. Вип. 42. С. 291–294.
4. Селіванова О. О. Лінгвістична енцикл. Полтава : Довкілля, 2010. 844 с.

5. Удовіченко Г. М. Генеза становлення поняття «реалія» у сучасному перекладознавстві. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*. 2016. Вип. 12. С. 52–65.

6. Федоренко С. В. Міжкультурна комунікація і переклад реалій. *Наукові записки. Серія : Філологічна*. К. : Національний технічний університет України «КПІ». С. 110–112.

7. Шиян Т. В. Моделювання як метод формування міжкультурної комунікативної компетенції студентів гуманітарних спеціальностей у процесі вивчення англійської мови. *Вісник Житомирського державного університету. Випуск 6 (72): Педагогічні науки*. 2013. С. 198–202.

8. Dance S. FEMA to Relaunch Climate Resiliency Grants, Complying With Court Order. *New York Times*. March 18, 2026. URL: <https://www.nytimes.com/2026/03/18/climate/fema-bric-grants-relaunch.html>

9. Nelson E., Davis R. A. The Iran War's Economic Threat to Europe and Asia. *New York Times*. March 19, 2026. URL: <https://www.nytimes.com/2026/03/19/business/iran-war-fiscal-spending-debt.html>

10. President John F. Kennedy's Inaugural Address (1961). URL: <https://www.archives.gov/milestone-documents/president-john-f-kennedys-inaugural-address>